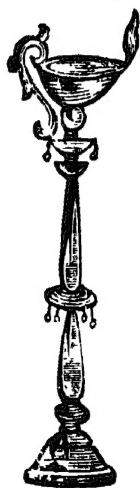

ଅମୃତା

ଲିଖକ —

ଶ୍ରୀକାମିନୀ ପ୍ରମୋଦ ଭୂଷା ।

— প্রথম প্রকাশ —

১৯৫৩ চন

প্রকাশ কর্তৃতা—

তনুৰাম মেমোরিয়েল লাইব্রেরীৰ পৰা

শ্রীমুৰেন্দ্ৰ প্ৰসাদ ভূঞা আৰু শ্ৰীগোবিন্দ প্ৰসাদ দাস ।

সদিলাপুৰ (পলাশবাৰী) কামৰূপ

—(অসম)—

পলাশবাৰী জনতা প্ৰেছত মুদ্ৰিত—

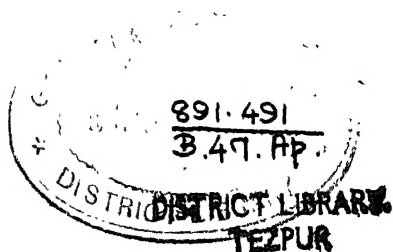
মূল্য - আঠ অনা মাত্ৰ ।

ଅମୃତା

ଲିଖକ -

ଶ୍ରୀକାମିନୀ ପ୍ରମୋଦ ଭୂଷା ।

অর্পণ :-

অপূর্ণ ভাষাৰে

অপূর্ণ ভাৱত

গাঁঠিলো অপূৰ্ণাক অপূৰ্ণ হৃদয়ত ।

পিতা !

অভাজন পুতেকৰ

অপূৰ্ণ আবেগবাণি

সমৰ্পিলো তবু চৰণত ॥

—লক্ষী পূৰ্ণিমা —

(মৃত্যু তিথিত)

৫ কাতি, ১৩৬০ চন

অভাঙ্গা অন্তান —

— কামিনী —

আগৰ এষাৰ—

..... আবেগময়ী অন্তৰৰ পৰা বাগৰি আছিল বিচুমান অসংযত এলাগি ছন্দ । এইবোৰেৰে “অপূৰ্ণা”ক ৰূপ দিবলৈ পাইছিলো কেইজনমান বন্ধুৰ উৎসাহ ভবা উদীপনা । বাইজৰ হাতত মৰা পালে ‘অপূৰ্ণা’ৰ জীৱন সাৰ্থক হব । বাইজে জানো “অপূৰ্ণা”ক মৰমৰ চকুৰে চাব ?

যিসকল বন্ধুৰ উৎসাহত ‘অপূৰ্ণা’ক ৰূপ পালে কবিতাৰ ছন্দত সেই সকলক মোৰ আশা কৰা ধন্যবাদ জনাইছো ।

পলাশবাৰী হাইস্কুলৰ শিক্ষক নী ব-সংগ্ৰহীত্ৰক শ্ৰীযুত বিষ্ণু কুমাৰ দাস আৰু শ্ৰীযুত ভৱনা বাত চৌধুৰী বি-এ, দেৱে অপূৰ্ণা’ক হাতে লিখা অবস্থাতে চাই দিয়াত মই তেখেতসকলৰ নৈথে শলাগ দিছো । সেই স্কুলৰে শিক্ষক শ্ৰীযুত অনুদেৱ শৰ্মাদেৱে মাছে মাছে ছপাখানাৰ নকলটোৰ বণাশুদ্ধ কৰ দিয়াত মই তেখেতলৈ কৃতজ্ঞতা জনাইছো ।

পৰিশেষত শ্ৰীমান্ধব চন্দ্ৰ কলিতা আৰু নবেন ঠাকুৰীয়াই এই কামত যি সহায় কৰিছে তাৰ বাবে মই তেওঁলোককো আন্তৰিক ধন্যবাদ জনাইছো ।

আমাৰ প্ৰথম প্ৰকাশ হিচাবে ‘অপূৰ্ণা’ত অজানিতে হয়তো আনৰ ছাঁও পৰিব পাবে, তাৰ বাবে পঢ়ুৱৈ সমাজে ক্ষমা কৰে যেন বাইজৰ শুভেচ্ছা আৰু স্নেহাশীষেই আমাৰ মূলধন । ইতি—

দিলিপুৰ, পলাশবাৰী ।

৮ মাৰ্চ. ১৯৫৪ চন ।

—লিখক ।

— অতিমত —

শ্রীমান কামিনী প্রসাদ ভূঞাৰ অপূৰ্ণা কৱিতাৰ পুথিখন হাতে লিখা অৱস্থাতে পঢ়ি চালোঁ । অপূৰ্ণা শ্রীমানৰ সাহিত্য চৰ্চাৰ প্ৰথম প্ৰয়াস ! এজন নতুন লিখক হিচাবে অপূৰ্ণাৰ ভাষাৰ প্ৰাঞ্জলতা ভাৱৰ গভীৰতা আচলতে প্ৰশংসাৰ যোগ্য । তেওঁ কৱিতাবেৰত সবলভাষাৰ মাজেৰে নগ্ন বাস্তৱৰ যি এক প্ৰকৃত পটভূমি বাহিৰৰ চকুত জাগ্ৰণমান কৰি ডাঙি ধৰিব বিচাৰিছে সি বাস্তৱিকতে শলাগবলগীয়া ।

অপূৰ্ণাত থকা আশা নাহৰ কৱিতাটো লিখাত তেওঁ আন যি এটা কৱিতাৰ হাঁ লোৱা বুলি কৈছে, আমি সেই কৱিতাৰ ভাৱৰ লগত ইয়াৰ ভাৱৰ বিশেষ একো সামঞ্জস্য নবল বুলি ভাবোঁ । ঠিক আন এটা কৱিতা “অভিশপ্ত জীৱন”ৰ জন্ম কাহিনীও একেই বুলিব পাৰি ।

সমাজৰ প্ৰচলিত বৈষম্যই কবিৰ মনলৈ বিবাদ আনি দিলে—সেই বিবাদৰ ভাব বাশিৰ পৰাই অপূৰ্ণাৰ জন্ম । লিখকৰ কাব্য সাহিত্যত এয়ে প্ৰথম ভূমুকি । লিখকৰ কৱিতাৰ বাস্তৱৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত যদিও ছুই এটি কবিতাত ভাব বাদৰ হাঁ পৰিছে । সি যিয়েই নহওক লিখকৰ কবিতা পাঠ কৰি পাঠক পঠিকাই আনন্দ লাভ যে কবিৰ সেই বিষয়ে আমাৰ সন্দেহ নাই ।

সবশেষত আমি আশীৰ্বাদ কৰো যাতে সময়ত গৈ
 ওঠে অসমৰ সাহিত্য কাননৰ পাবিজাতহৈ সাহিত্যৰ সৌৰভ
 বিগাৰ পাবে। এইদৰে ন-লিখাক সকলে অসমীয়া সাহিত্যত
 বৰঙনি যোগাই, সাহিত্য ভবাল চহকী কবি সমাজক অগতিৰ
 পথলৈ আগুৱাই নিব পাৰিব। ইতি—

শ্রীবিষ্ণু কুমাৰ দাস ।

শ্রীভৱানী কান্ত চৌধুৰী বি, এ ।

অঙ্গুৰ্ণব ভিত্তৰ চ'ৰা

- ১। প্ৰশ্ন
 - ২। প্ৰতীক্ষাত
 - ৩। অভিশপ্ত জীৱন
 - ৪। অবিচাৰ
 - ৫। নিশাৰ সপোন
 - ৬। সান্তনা
 - ৭। আহিবা কামিঙোন
 - ৮। বেতিয়া ভাঙিৰ ভুল
 - ৯। স্মৃতি মোৰ জাগেহি মনত
 - ১০। লক্ষপুত্ৰ
 - ১১। তুমি আৰু মই
 - ১২। আহ্বান
 - ১৩। মই কাক ভাল পাওঁ
 - ১৪। বিদ্রোহী সন্তান
 - ১৫। আশা
-

অপূর্ণা

প্রশ্ন

চোরা সুনীল নভত

জলে কেনে দিনমণি,

দিনমান শ্রম কৰে

পছিমত সন্ধিয়া বুৰে

জানা তুমি কাৰ ইঙ্গিতত ?

দিনমণি মাৰ গলে

জোন বাই ৰাতি জলে,

বিশ্বক কৰে সুশোভন

তৰা সতে ঐকি আলিঙ্গন,

পাৰা কব কাৰ আদেশত ??

ওচৰৰ জুৰিটিয়ে
 কুলু কুলু ক্ষীণ ৰৱে
 লক্ষ্যক আগত ৰাখি
 বৈ যায় ক্ষম্ভেক নৰখি
 কাৰ ইঙ্গিতত জানা তুমি ?
 মানুহ প্ৰকৃতিৰ দান
 ই তাৰ অবাস্থা সম্ভান
 নিতে ন-ন ভাৱ আনি,
 প্ৰেমৰ ৰতন সানি,
 হিত সাধে এই বিশ্ব ভূমি ।

কাৰ ইঙ্গিতত আক
 শৈশৱ আছিল বাক
 গ'ল সি দুদিন পাচত
 কিয় বা নাথাকে লগত,
 হয় জানো কিবা অনুমান ?
 লবালিৰ ধূলা-খেলা
 কিয়বা আতৰি গ'ল,
 শিশুৰ মধুৰ হাঁহি
 দুদিনতে শেষ হ'ল,
 তুমি জানো কৰিছা সম্ভান ??

আৰু যেন কোনোবাৰ

ইঞ্জিত অকাণি পাই

বৈ গ'ল ডেকা ঢল,

যৌৱনৰ পালো বল

হলো মই নৱ বলিয়ান ;

ভূদিন পাছতে কোনে

ওচৰত আনি দিলে

অচিনা লগৰী জনী

প্ৰিয়া তেওঁ, অতিকৈ আপোন,

মই যেন দেখিলো সপোন !

কাৰ ইঞ্জিতত বাৰু

যৌৱন মৰহি গ'ল,

জৰা মোৰ সোমাল দেহত,

প্ৰিয়া আজি নাই ওচৰত,

কেনি গ'ল জানানে বান্ধৱ ?

ভূদিন পাচতে মোৰ

আতি পাব মৃত্যু ঘোৰ,

মিলি যাব শ্মশাণত

পাৰ্থিব সুন্দৰ শৰীৰ,

গুচি যাব আতমা সম্পদ ।

আমি সৰে ধৰণীৰ,
সকলো একে নিয়মৰ,
চলিছে বিশ্বৰ শ্ৰাণী
কাৰনো হাদেশ মানি
কোন তেওঁ অলক্ষ্য বিশ্বৰ ??

তেৱেঁ জানো সংসাৰ,
তেৱেঁ জানো দুখাৰ,
তেৱেঁ জানো বিশ্বৰ
অনাদি-অনন্ত জ্যোতি,
তেৱেঁ জানো বিশ্ব খনিকৰ ???

প্ৰতীক্ষাত

চকুলোৰে কত দিন ছবৰি তিয়ালো
 জীৱনৰ বহু যোৱা দিনবোৰ চাই,
 অনাথাৰে কত নিশা পাৰ হই গ'ল,
 বেদনাৰ ইতিহাস মাথোঁ গাই গাই ।

স'উ যে দেখিছা সোণ পকা ধানবোৰ
 ধৰণীৰ বুকু ফালি ময়েই অজিলো,
 চোৱা সোণ ময়ে আৰু আধাপেটি খাই
 পৃথিৱীৰ মানুহক আহাৰ যোগালো ।

এনে দৰে সহি বাক কতনা যাতনা
 পালিম ধৰণীখন বাচি কত দিন,
 কল ঘৰৰ শূনি চিটিৰ আহে (!) মাত
 ঠুঠত বিৰিঙে হাঁহি তৰিম ছুদিন ।

স'উ যে দেখিছা, প্ৰিয়াক শুৱাই তোলা
 প্ৰেমিকৰ ছচকুত চমকু লগাই,
 ময়ে কৰিছো সোণ পাটৰ চেলংখনি
 কলিজাৰ তেজ সানি কফিন মেৰাই ।

মোৰে ঠাতে গঢ়া ধনীৰ বিলাস ঘৰ
 আকাশ লজিৰ খোজা ইটাৰ দালান.
 দু বেৰ উৱলি যোৱা শূন্যলৈ চাই হাঁহা
 গোহালিৰ আধাতেই কটাও জীৱন ।

গঢ়িছিল মোৰে দৰে লক্ষ্য খনিকৰে
 প্ৰেমৰ কিৰিতি তাজ চাহজাতানৰ
 স্মৃতিৰ বুকুত আজি সিহত হেৰাল
 তাজেই প্ৰত্যেক হব শিল্পী প্ৰাণৰ ।

তুমিও আহিছা নোক নতুন অতিথি
 মোৰ দৰে জীৱনৰ দিন গণি গণি.
 লভিব পাৰিবা জানো হেৰোৱা ৰতন
 শুনি এই অভাগাৰ জীৱন কাহিনী ?

তেনেহলে আঠা সোণ মোৰ পিচে পিচে
 জ্বলাই একুৰা জুই ৰঙা কলিজাত,
 শত জনে বিদ্ৰোহৰ জুই লই লই
 ৰ'ই আছে আমালৈ মুক্তি প্ৰতীক্ষাত

অভিশপ্ত জীৱন

এপিনে ঘোপ মৰা আঁউসীৰ
 কঢ়াল একাৰ । আৰু আঁন পিনে ?
 আনপিনে দিবসৰ ৰঙ্গীণ আলোক ।
 এয়ে সমাজ !
 কুৰি শতিকাৰ সভ্য সমাজ !
 ইয়াতেই বাস কৰে সিঁত—মানুহবোৰ,
 প্ৰকৃতিৰ শ্ৰেষ্ঠ সন্তান গোৰ,
 সভ্যতাৰ ওখ দ'ল বোৰত ।
 ক্ষুধাতুৰ মানুহৰ
 তীব্ৰ হাঁহাঁকাৰ ; কৰে আশ্ৰয়লন,
 প্ৰতিধ্বনি উঠে তাৰ বেৰ বোৰত ।
 খেদি আহে লেলিহান জিহ্বা মেলি মেলি
 বিকট হাঁহিৰে——মানুহৰ ৰক্তৰ লোভত
 উন্মত্ত মানুহে হানে শানিত কুপাণ,
 ছটিয়াই বিষ বাষ্প মৌণ বন্ধুধাত ।
 আকাশে বতাহে জ্বলে বিদ্যুতৰ শিখা
 ধনৰ মায়াৰে গঢ়া নৰ দেৱতাৰ—
 কুটিল অকুটি,

... .. অটুতাস্যত দানবৰ দৰে
 নজকেই কৰিছে প্ৰচাৰ ।
 এয়ে তাৰ ৰূপ !
 মানুহৰ কমণীয় লঘু আৱৰণত
 প্ৰতাপাৰ বিক্ষুব্ধ আবেগ
 গৰজি উঠিছে ভীষণ মূৰ্ত্তিৰে
 পৃথিবীক কৰিব শ্মশান ।
 প্ৰত্যেক ধমনিতে
 অদম্য উল্লাস জাগে ।
 আনন্দত পূৰ্ণাহুতি দিয়ে দেৱতাক
 সভক্ত পূজাৰীৰ দৰে—
 ভগবান লক্ষ্মী মন্দিৰত ;
 জ্বলি উঠা মন্দিৰৰ প্ৰতি দীপ শিখাই
 মৃত্যুৰ তাণ্ডব তুলি
 দিকে দিকে মৰণৰ ছন্দুভি বজাই ।
 নিজৰেই শোষণৰ নগ্ন বিভৎসতাই
 শাসনৰ মাৰি লোহ বাণ
 বচে তাৰ আপোন মৰণ ।
 তথাপিও সিহঁত মানুহ,—
 প্ৰকৃতিৰ শ্ৰেষ্ঠ দান,—
 শক্তিকাৰ সভ্য সমাজত ।

আক,

... .. বুভুক্ষিত মানব

অভিশপ্ত বিধাতাৰ ।

সীমাহীন আক্ৰান্ত তাৰ .

বান্ধি ছু-নয়ন

পাখী হীন পতঙ্গৰ দৰে

অসহ জীৱন তাৰ কৰি আহৰণ

মিলি যাব ধূলিৰ ধবাত,

দূৰ হব ভ্ৰান্তি তাৰ আহিলে চেতনা

মেল খাব ছু-চকু যিদিনা, —

সিদিনা,

সিদিনা — ৰাশি ৰাশি অভিশাপ

প্ৰাণে প্ৰাণে কৰি একত্ৰিত টুপি টুপি বক্তৰ কণিকা

অন্তৰৰ স্পৃহা অগ্নিশিখা কৰি উদ্‌গীৰণ

অভিশপ্ত জীৱনৰ কৰি লব অৱসান

বিধাতাকো কৰি পৰাজয় ।

অবিচাৰ

হে ছুখ ! তোমাক পঠিয়াইছিল নেকি
 সৃষ্টিৰ আদিম পুৰাত
 দিবলৈ যাতনা ধৰাত ?
 কিয় বাক সকলোকে সমান ভাবে
 নিদিয়াহি ছুখ নিৰ্য্যাতন,
 তুমি যদি নিয়তিৰে দান ?
 চিৰ দিন বিষাদৰ চকুৰ পানীৰে
 ছুখৰ যমুনা দিলা ঐকি
 তুমি তেনে স্বার্থপৰ নেকি ?
 অসহ জীৱন ল'ই কত শত জনে
 ম'চি ম'চি কত চকু পানী
 বাই যাঁয় ভগা বীণ খনি ।
 এমুঠি ভাতৰ বাবে হাঁহাঁকাৰ কৰি
 কত জনে ছুৱাবে ছুৱাবে
 ঘূৰি ফুৰে কুকুৰৰ দৰে
 কত জনে বিলাসত জীৱন কটাই
 আখা খাই আখা এবে
 আখাৰেই কুকুৰ আদৰে ।

কত জনে শোষকৰ পিঙ্কি নামাৱলি
 পৰৰ মুখৰ ভাগো কাঢ়ি
 খাই চোৱা, কেনে সুখ কৰি।
 বায়ু-পানী-তাপ সবে নিয়তিৰ দান
 সকলোকে সমভাৱে কৰি বিতৰণ
 নিস্বার্থ প্ৰেমৰ কৰুণা বিলাই
 বিশাল বিশ্বক দিয়ে সত্যৰ সন্ধান।
 বাসস্থান-অন্ন-বস্ত্ৰ, যাতনা-নিকাৰ,
 সুখ-দুখ সমানে দিবৰ
 নাই জানো তব অধিকাৰ ?
 যদি তুমি ভগৱান সাম্যৰ প্ৰতীক,
 এজনক বুকুত সাৱটি
 এজনক কৰি লটি-ধটি,
 তোমাৰ সৃষ্টিত কিয় কৰা অবিচাৰ ?

নিশাৰ সপোন

সেই দিনা শৰতৰ কপালী সন্ধিয়া
 ছবৰি দলিচা পাৰি জুৰিৰ পাৰত
 জুৰিৰ পানীত নাচা জোনটিলৈ চাই
 গাইছিলো গীত মই গোপনে মনত ।

কুলু-কুলু জুৰিটিৰ ঢ'উৰোৰ চাই
 মউ সনা বিৰহত অকলে অকলে
 ভাবি ভাবি কিবা বোৰ খেলি-মেলি ভাব
 তোমাকেই আঁকিছিলো হিয়াত নিৰলে

তুমি যেন গুচি গ'লা অভিমান কৰি
 ভাঙি মোৰ কল্পনাৰ সোধ মমতাজ
 নেথাকিলে তুমি মোৰ প্ৰতিমা প্ৰাণৰ
 যোৱন পূজাৰ মোৰ ব্যৰ্থ হব কাজ ।

তুমি যেন আহি মোৰ ওচৰতে বহি
 ডিঙিত সাজটি ধৰি কিবা কিবি ক'লা
 তলসৰা শেৱালীৰ ফুল তুলি আনি
 হৃদয়ৰ দেৱতাক পূজা আৰাধিলা ।

পূজাত সন্তুষ্ট হই দেৱতাই যেন
 মঙ্গল উকলী কৰি আশীৰ্বাদ দিলে
 প্রদীপ লুমাই গ'ল পূজা শেষ হল
 দেৱতাও হাঁহিমাৰি কেনিবা লুকালে ।

মূৰটি কোলাত থই তেতিয়াও তুমি
 হাঁহিমাৰি চঞ্চলা হৰিণীৰ দৰে
 চাই আছা ঠৰ লাগি সতৃষ্ণ নয়নে
 উলাহত ছুগালেদি চকুলো বাগৰে

মৰমতে ময়ো ধৰি বুকুত সায়টি
 গোলাপৰ পাতি যেন ধুনীয়া গালত
 জেতুকাৰ বোল সনা ৰঙা অধৰেৰে
 চুমা এটি আঁকি দিলে। অতি হেঁপাহত ।

সাৰ পাই দেখিলো যে তুমি আৰু নাই
 ময়ো দেখো শেষ নিশা সপোন পুৰত
 বুজি পাহেলা সকলোটি অসাৰ-অচৰ্চনা
 অৰ্থহীন পূজা মন্ত্ৰ মাথো দিঠকত ।

সামুনা

অঁকি এটি কলা বেথা ঘোৰ অঁউসীৰ
 হাঁহি থকা জোনটিয়ে পৃথিবীলৈ চাই ;
 যদিও অঁতৰি যায় প্ৰিয়া ;
 পুত্ৰু আহি দেখা দিয়ে আগ ৰাতিতে
 ক্ষীণ হাঁহি এটি লৈ দূৰ নোলিমাত
 আহি পালে আকৌ দ্বিতীয়া ।

ফুলি থকা গোলাপৰ ধুনীয়া পাহিটি
 অজানিতে যদিও ৰূপহ সামৰি লৈ
 বসুধাত বাগৰি শুকাই ;
 পুত্ৰু আহি ফুলেহি গুৱাই ফুলনি
 বসন্তৰ হাঁহি সনা সেউজী ধৰাত
 হাঁহি মাৰি বুকু উদঙাই ।

যদিওবা ভৰা নাও ভাটিমাৰি যায়
 দূৰ দূৰ দেশলৈ বেপাৰ বেহাৰ
 যুবে পুত্ৰু কোৰাল সোঁতত ;

যদিও মনত হয় সন্ধিয়া এষিলে
 ভটিয়াই যোরা নাওঁ পুতু ঘূৰি নাহে
 তেও দেখো লাগেটি ষাটত ।

জুইতৰ বালি, কপ কুঁৱৰীৰ ঘৰ
 শাওঁনৰ বান আতি বুৰাই পেলালে
 ধুই নিলে বুকুৰ মুকুতা ;
 সিও দেখো আৰু বাৰ আহি দেখা দিয়ে
 গুচি গলে ভৰা বান খৰালিক এৰি
 লই পুতু নতুন বতৰা ।

তুমি দেখো বাক প্ৰিয়া সিদিনাৰে পৰা
 হিয়া খনি ভাঙি থই আতৰি পলালা
 দিলা মোক বিবহ বেদনা ;
 ভাঙি যোৱা বুকু মোৰ শিলেৰে বন্ধাই
 চকুলো ছটোপা কৰি সাৰথি হিয়াৰ
 লভো মই তাতেই সান্ধনা ।

আহিবা কাচিজোন

আহিবা “ কাচিজোন ”

শুনাবা আমাকো

তাহানি দিনবে কথা,

কিয়নো লাচিতে

ম'মাক কাটিলে

নালাগিল জানো ব্যথা ?

আহিবা জোনবাই

শুনাবা আমাকো

তাহানি দিনবে কথা,

আহিছিল কেনেকৈ

মাননো ইয়ালৈ

না জানো সিবোৰ কথা ।

আহিবা জোনবাই

শুনাবা আমাকো

তাহানি দিনবে কথা,

কেনেকৈ লাগিল

শৰাইঘাটৰ বগ

কিনো লাগিছিল লেঠা ?

আহিবা জোনবাই

শুনাবা আমাকো

তাহানি দিনৰে কথা,

সতী “জয়মতীক”

কিয়নো মাৰিলে

নকলে “গদা”ৰ কথা ?

আহিবা জোনবাই

শুনাবা আমাকো

তাহানি দিনৰে বীণ,

মণিৰাম-পিয়লি

দেশৰ মাটিত

কি দৰে বাধিলে চিন ?

আহিবা জোনবাই

শুনাবা আমাকো

বিয়ান্ধিছৰ জয় গান,

“কুশল” “কনকে”
জীৱন তিয়াগী
(কেনেকৈ) ৰাখিলে দেশৰ মান !

আহিবা জোনবাই
চোতালত উমলি
আমাকো বিলাবা মধু,
“শঙ্কৰ”, ‘মাধৱ’
গুনাবা এফাঁকি
কীৰ্ত্তন-বোম্বাৰে সাধু ।

আহিবা জোনবাই
গুনাবা আমাকে।
আদিতেও এনে দৰে,
আছিলনে সমাজত
ধনী আৰু দুখী
আজিৰ দিনৰ দৰে ?

আহিবা জোনবাই
গুনাবা আমাকে
কলুৰিত সমাজৰ,

হিংসা-দেব-খেদ
 ঠগ, প্ররঞ্চনা
 কেতিয়া পৰিব ওৰ ?

তুমিহে জোনবাই
 হাঁহিছা অকলে
 পাঁতছা (?) শৰতৰ বিয়া ;
 নেলাগেদে আহিব
 ইয়ালৈকে বাক
 আমাকে তালৈকে নিয়া ।

কেতিয়া ভাঙিব ভুল ?

ফুলনিত ফুলি থকা ধুনীয়া কুসুম পাহি
 চিঙি আনি সমাদৰ কৰো,
 মৰহি শুকাব বুলি জানিওবা কিয় বাক
 ভুল মই নকৰি নোৱাৰোঁ ?

সজীৱ ফুল চিঙি নিজীৱ প্ৰতিমা পূজো
 ইমানেই ভুল মোৰ মন ;
 সচেতন মানুহক ঘৃণাৰ চকুৰে চাওঁ
 পাষণক অৰ্পি হিয়া খন ।

মাটিৰ দেহাটো দেখো মাটিতেই মিলি যাব
 তুমি-মই সকলো নশ্বৰ ;
 দুদিনৰ আগপিচ হব পাৰে কেতিয়াবা
 ভয় কিয় ইমান মৰাৰ ?

অহিংসা পূজাবী হই জড়ক কৰিছো পূজা
 মহা জ্ঞানী পণ্ডিতৰ দৰে

নবকপী দেৱতাক কত প্ৰৱঞ্চনা কৰি
আভুৱা-ভাৰিছোঁ বাৰে বাৰে ।

জ্ঞান হীন পতঙ্গক ধৰ্ম্মৰ দোহাই দিছোঁ
মাছ-মাংস এৰি দিছোঁ খাব ;
ভেজাল কৰিছোঁ ধৰ্ম্ম অহিংসা নামত
বিচাৰিছোঁ সন্যাস সিদ্ধাব ।

জীৱন সৰ্বস্ব অৰ্পি পূজা আৰাধিছো নিতে
অচেতন প্ৰতিমা শিলাক ;
ধৰ্ম্ম মন্দিৰত মই, মাটিৰ প্ৰতিমা সাজি
বলি দিছো কতনা জীৱক ।

পূজাত সন্তুষ্ট হই প্ৰতিমাই জানো বাক
আশীৰ্ব্বাদ দিব পাৰে মোক (?)
চেতনা আছিলে মোৰ ভাঙি যাব ভুলবোৰ
প্ৰকাশিব জ্ঞানৰ আলোক ।

স্মৃতি মোৰ জাগেহি মনত.

কত শত জনমৰ বিবত চকুলো মোৰ
 ছগালেদি বাগৰি ধৰাত ;
 ধূলিৰ লগত মিলি বতাহত ঢউ খেলি
 মিলি যায় দূৰ দিগন্তত ।

মেঘৰ চপৰাবোৰ শূইনত মাৰে বুৰ
 নাই তাত স্মৃতি বেদনাৰ ;
 নদীৰ বুকুত সোণ বুৰ গলে নাওঁ খন
 নসৰে চকুলো বিষাদৰ ।

চন্দ্ৰমাৰ পৰশত ফুলা সেই উলাহত
 মৰহিলে ভেটফুল পাহি,
 পালে পুৱা সূৰ্য্যৰ নিশ্ৰ্মম আঘাত ঘোৰ
 হুখ মোক নলগাই আহি ।

নিজানত ফুলি থকা দেখা যে বকুল জোপা
 কেতেকীয়ে গালে গীত ফাঁকি,
 পাতৰ আঁৰত পৰি সৰুৰুপে স্মৃতি ধৰি
 বুকু মোৰ জাগি যায় সখি ।

ভাবো ! কত প্ৰভাতৰ দুখৰ কাহিনী মোৰ
 সঁচি থোৱা গোপনে হিয়াত,
 কল্পনাৰ দ'ল সাজি অসীম আবেগ বাশি
 কেতিয়ানো জ্ঞানাম তোমাত ।

অতীতৰ দিনবোৰ এটি এটি কৰি মোৰ
 দুখ লেখি পৰেহি মনত,
 মাৰ যোৱা হাঁহিবোৰ অশ্রু কপে বিষাদৰ
 বহি যায় মাঁথো দুগালত ।

কতনা প্ৰদীপ হয় অজানিতে মাৰ যায়
 ভকতিৰে জলোৱা হিয়াত ;
 চেনেহী শলিতা গচি পৰি থাকে স্মৃতি যাচি
 যুগ. যুগ মাঁথো ই ধৰাত ।

বিক্ৰমৰ হাঁহি মাৰি লাউখোলা থাকে পৰি
 শ্মশানৰ নিৰ্জন বুকুত,
 চিত্তাৰ ধোঁৱাই আহি বাতৰি জনাই হাঁহি
 স্মৃতি মোৰ জাগে হৃদয়ত ।

ব্রহ্মপুত্র

লক্ষ্যক বিচাৰি তোমাৰ দূৰ অভিযান ;
 নিনাদত শুনো যেন অসীমৰ আৰম্ভন ।
 পাবত তোমাৰ ধ্যানৰত হৃদ্যন্ত গিৰীধৰ ;
 হাতীমূৰে দেখো নিতে নমিছে চৰণ তোমাৰ ।
 তোমাৰ বুকুত প্ৰেমবত্যাৰ গা-কঁপা আলোড়ন ;
 যৌৱন-বাৰিষা হানে অন্তৰত কামবান ।
 বাহু মেলি বহি থকা বুকুত লহৰ তুলি ;
 জীৱ জগতক তুমি পালিছা আপোন ভুলি ।
 কত শত নব-গৰু হ'লহি তোমাতে লীন,
 তুমিয়ে কৰিলা গ্ৰাস কত প্ৰাক্ চিন ।
 তুমি প্ৰেমিক, সাগৰত স্থিৰ লক্ষ্য তোমাৰ,
 নহয়, তুমি নিষ্ঠুৰ, ডুবাই দিয়া গাওঁবোৰ ।
 নদ ! তুমি আনা মুক্তিৰ স্বাদ—ভক্তিৰ সংবাদ,
 তুমি ধুই আনা কত জীৱনৰ অপবাদ ।

তুমি আনন্দ মই।

তুমি কুসুম, সুবাসি বিলাই ফুৰা
 বসন্তৰ মৃদু বতাহত,
 মই ভ্রমৰ, কামনাৰ তীক্ষ্ণ বাণ হানি
 মউ পান কৰা ফুলনীত।

তুমি বিজুলী, ঘন কৃষ্ণ আকাশৰ
 কপত নিভোল কৰা মন।
 মই ধোৰকনি, আতঙ্কৰ সৃষ্টি,
 মৰতৰ ভয়ৰ কাণৰ।

তুমি শৰতৰ আকাশৰ
 স্নিগ্ধ শীতল কপৱালী জোন,
 মই ভৰ ছপৰা গ্ৰীষ্ম সৱিতা
 উত্তপ্ত কম্পন।

তুমি গা শীতলোৱা এচাতি মলয়া,
 প্ৰভাতী পখীৰ সতে উৰা।
 মই ছপৰীয়াৰ পিঠি ফটা ব'দ
 পথিকক দেই পুৰি মাৰা।

তুমি শাস্ত খবালিষ বৈ থকা জুৰি
কবিতাৰ খোৰাক যোগোৱা,
মই ভৰ বাৰিষাৰ মতা তাণ্ড
গাওঁ ভুই তল কৰি দিয়া

তুমি নাৰী কপত প্ৰত্যেক ঘৰত
পুৰুষৰ বঙৰ সফুৰা,
মই পুৰুষ, বিপ্লবী মানৱ
ভাঙ্গে মই দুৰ্জয় কাৰা।

তুমি শোষক, অহিংসা ভাও জুৰি
মানুহক সৰ্বশ্ৰান্ত কৰা,
মই শোষিত, বিদ্ৰোহৰ জুই তুলি
শোষকক পুৰি চাই কৰা।

তুমি ব্যৰ্থতাত জয় পৰি যোৱা
তলসৰা শেৱালীৰ পাহী,
মই ভূৱন ভুলোৱা সাম্যৰ প্ৰতীক
মৰ্ত্যত সবল প্ৰাণৰ হাঁহি।

আহ্বান ।

হেৰুট কিষণ !

মাটিৰ পৃথিবীৰ জাগ্ৰত ভগৱান ।

চাৰি পিনে উঠে মুক্তি আহ্বান,

অন্ধৰ দৰে কিয় কৰা বিচৰণ ?

মুক্তি সন্ধানত মতলীয়া জনগণ,

শুনা কান পাতি যুগৰ আহ্বান ।

হে উপবাসী !

শান্তি নামত যুদ্ধ কাষত সবে মিলিছে আহি

নাভাগিল ভুল আঞ্জিলৈ তোৰ,

তন্দ্রা তোমাৰ কেতিয়া পৰিব ওৰ ।

জাগিছে চীন, জাগিছে ৰাচিয়া, নিজৰ ভ্ৰান্তি ভাঙি

তুমিও জাগা পুণ্য ভাৰত, ধৰা নিদৰ্শন দাঙি ।

যুগ যুগ ধৰি,

আছিল সিহঁতো তোমাবেই দৰে পৰি ।

দেশৰ পূজাত নিজক বলি দি

হুখ নিৰ্য্যাতন অকাতৰে সহি,

শত বুদ্ধিৰ হুখৰ চকুলো দেখি

বঢ়িলে ইতিহাস, বুকুৰ ভেজ্জৰে লিখি ।

হেৰুট কিমাণ ! তুমি জীৱন ধৰাৰ !
 এভাৰেট্টৰ বীৰ দেখো তোৰেই লগৰ ।
 তোৰ দুখৰ তেওঁ কৰেনে সন্ধান,
 তেনেহলে তেওঁ কিহৰ মহান ?
 মাকুহে নেখাই মৰে, পৰ্বত বিজয় কৰে,
 হ'ল জানো কিবা লাভ এই বিজয়ৰ ?
 হেৰুট কিমাণ !
 শুন, চাৰিও পিনে আহে মুক্তিৰ আহ্বান
 অপেক্ষাৰ আৰু নাই প্ৰয়োজন,
 চিৰ মুকুতিৰ কৰা আয়োজন,
 গুচাই নিহালি প্ৰান পণ কৰি আজি,
 হোৱা বীৰ আগুৱান বীৰ বেশ সাজি ।

মই কাক ভাল পাওঁ ?

উষাৰ কিৰণ ভাল নালাগে মনত,
 সিও লিখে ছুখৰ কাহনী জীৱনত ।
 ছপৰৰ সূৰ্য্য তাকো যে নালাগে ভাল,
 তাতেও দেখো যেন জীৱন্ত আলকাল ।
 সন্ধিয়াই ৰংসানি বুৰ গলে পছিমত,
 দেখো তাৰো চকু পানী ছুৰি আগত ।
 বেয়া লাগে দেখি মোৰ হাঁহি থকা জোনটো,
 পূৰ্ণিমা শেষত যদি মাৰ যায় হাঁহিটো ।
 বসন্ত আহিলে বেয়া লাগে মন মোৰ,
 লগতে কুলিক লৈ যায় বহু দূৰ ।
 আহিলে ভৰা বান বেয়া লাগে মোৰ মন,
 গঞাক ডুবাই দি মাৰে গৰু-ম'হ-বন ।
 বিজুলী নেপাওঁ ভাল তিব্বিৰ্ কৰা,
 হাঁহিত সানি ৰাখে বজ্জ মাছুহ মাৰা ।
 প্ৰিয়াক নেদেখো ভাল প্ৰেম মূৰ্ত্তি লোৱা,
 নিশা সপোনত প্ৰেমৰ বতৰা কোৱা ।
 তেনেহলে মই কাক ভাল পাওঁ কাক ?
 দেশৰ সেৱাত ব্ৰতী ত্যাগী স্বহীদক !

বিজোহী সন্তান

স্বার্থৰ যুৰত পদাঘাট কৰি
 যেয়ে নিস্বার্থ প্ৰেমৰ মন্ত্ৰ লৈ,
 সাৰ্থক জীৱন নিয়োজিত কৰে
 দেশৰ সেৱাত ত্যাগৰ কীৰ্ত্তি থৈ :

হে বিপ্লবী, বিজোহী, বীৰ সন্তান
 তুমি জগতত তাৰেই এজন ;
 তোমাৰ গৰিমা তোমাৰ কীৰ্ত্তি
 মৰিও জিলিকাই উচ্চ স্থান ।

কণ্ঠত তোমাৰ পুকাৰি উঠে
 বজ্জ নিনাদে বিজয় গান,
 শোষকৰ সতে শোষিতৰ বণৰ
 তুমিয়ে বজোৱা জয় বিৰাগ ।

তুমিয়ে জ্বলোৱা হোমৰ অগণি
 মুক্তি যজ্ঞত দিবলৈ আহুতি,
 তুমিয়ে শিকোৱা পূজাৰ মন্ত্ৰ
 তুমিয়ে যুঁজবো বব সেনাপতি ।

ক্ষমতাৰ নামত উন্মত্ত শাসকে
 মৃত্যুৰ আগ জাননী পাই,
 ফাঁচিৰ মঞ্চত ঠিয় কৰি থই
 নিজেই কতনো তৃপ্তি পাই।

তথাপি তোমাৰ বিজ্ঞানী মনে
 নাচায় ঋক্তি নামানে হাব,
 সত্যৰ কাৰণে জীৱন উচৰ্গি
 সহি থাকা তুমি অত্যাচাৰ।

ত্যাগৰ তুমিয়েই মূৰ্ত্ত প্রতীক,
 তুমিয়েই জাতিৰ সৌভ,
 তুমিয়েই প্রদীপ নিৰ্যাত্তিতৰ
 তুমিয়েই দেশৰ গৌৱৰ।

আশা

অপেক্ষিলো বহু তোমাক, হে বান্ধবী !
জীৱনৰ দীঘলীয়া বাটৰ দাঁতিত ;
ভাবিছিলো সোনকালে আহি তুমি মোক
তুলিবা সজীৱ কৰি বন্ধা ধৰণীত ।

যেতিয়া নাছিলো তুমি নেপালো সন্ধান,
ভাবো, শিশু তুমি খেলিছা ধূলিৰ লগত,
পুহুবাৰ ভাব হয় নেদেখি তোমাক
কিজানি পালিছা তুমি বিজ্ঞাৰ্থীৰ ব্ৰত ।

যিমানেই দিন মোৰ আগুৱাই যায়
কাষ চাপি লাহে লাহে মৰণৰ পিনে,
ভাবো তুমি বন্ধু ! খোজ দিছা এতিয়াহে
এটি ছটিকৈ, এই মৰ জগতৰ পিনে ।

যিদিনা আহি তুমি পাবা এই খিনি
মই আৰু নেথাকিম এই জগতত ;

পৰি বৰ চাই থিনি মৌণ শ্মশানত
সকলোটি মাৰ যাব স্মৃতিৰ আঁৰত ।

জানো তুমি আহিবাই, তাৰেই আশাত
ভুলি যাওঁ জীৱনৰ য'ত ৰূপ শোক ;
আশাৰ সপোন মাথো দেখো বাবে বাৰ
সিয়ে মাথো ছটিয়াই সজ্জাৱনৌ মোক ।

হে বান্ধবী ! জানো তুমি আতিবা এদিন
'মাজি মোৰ অন্তৰৰ অন্তৰঙ্গ জন ;
বিছাৰি জীৱনৰ য'ত ভগ্ন অৱশেষ
সমত্বেৰে তুমি তাৰ কৰিবা সন্ধান ।

তাৰ মাজতে বীজ মন্ত্ৰ কাৰি আবিস্কাৰ
সভক্তিৰে জালিবা শালিতা তোমাৰ ;
আলোকিত হব বিশ্ব তাৰে পোহৰত
তুমি প্ৰিয়া হবা মোৰ আত চেনেহৰ ।

জীৱনৰ যশ-মান, ঐশ্বৰ্য্য সম্পদ
পৃথিবীৰ ওপৰত বৰ বিজ্ঞমান,
সবে প্ৰিয়া ! জীৱনত আধা হব মোৰ
আক বাকী আধা হব তোমাৰেই দান ।

ছুয়ো মিলি মানৱৰ যুবুতি সাধি
 সাম্য সমাজ যাম কচি ধৰণীত ;
 হিয়া ভৰা আশা লৈ আছো আনন্দত
 তোমাৰেই মিলনৰ শুভ অপেক্ষাত ।

অন্ত